TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

Antero Heloma

5.10.2017

Eduskunta
Verojaosto

Lausuntopyyntönne HE 110/2017 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Tupakkalain tavoitteena on tupakan ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Käytännössä tavoite tähtää siihen, että vuonna 2030 suomalaisista alle viisi prosenttia tupakoisi. Tupakkaveron korotukset ja tupakan hinta ovat olennaisimpia tekijöitä, joilla voidaan vaikuttaa tupakan kysyntään. Veronkorotukset ovat sekä suomalaisten että kansainvälisten asiantuntijoiden mukaan tehokkain yksittäinen keino pyrittäessä tupakkalain tavoitteen saavuttamiseen.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtunutta Suomen väestön tupakoinnin yleisyyden huomattavaa vähenemistä ovat olennaisesti tukeneet vuonna 2009 aloitetut, lähes joka vuosi toteutetut tupakkaveron korotukset. Nämä korotukset, joiden vaikutus tupakan vähittäishintaan on selvästi ylittänyt inflaation ja ostovoiman kasvun, ovat olennaisella tavalla lisänneet mahdollisuutta saavuttaa tavoite savuttomasta Suomesta vuonna 2030. Toteutetut korotukset ovat nostaneet tupakkaveron vuosittaista tuottoa eivätkä pitkällä tähtäimellä ole oleellisesti vaikuttaneet tupakan matkustajatuontiin tai salakuljetukseen.

Hallituksen esityksen mukaisella sikarien verotustavan uudistamisella voidaan vaikuttaa markkinoille lisääntyvästi tulleiden savukkeita muistuttavien halpojen sikareiden myyntiin. Sikarien nykyisen savukkeita alemman veron takia näiden tuotteiden hinta on ollut lähes euron pienempi pakkausta kohti kuin halvimpien savukkeiden. Verotuksen muutoksen seurauksena halvimpien sikarien hinta nousisi kaksinkertaiseksi ja ne todennäköisesti poistuisivat markkinoilta. Hyvin kalliissa sikareissa korotusten vaikutus olisi vain muutama prosentti.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella (THL) ei ole huomautettavaa korotusten toteuttamistavasta. Muutoksista saattaa seurata jonkinasteista siirtymää savukkeista niin sanottuun sätkätupakkaan, mutta jälkimmäisen tupakkamuodon aikaisempien vuosien huomattavasti savukkeita suurempien korotusten ja viime vuosien kulutustilastojen valossa pelko siirtymästä ei ole suuri, ja se voidaan tarvittaessa korjata myöhemmin toteutettavissa tupakkaveron korotuksissa.

Kuten esityksessä todetaan, tupakkavero on regressiivinen vero, ja sen vaikutus vähän ansaitseville tupakoijille on suhteellisesti suurempi kuin enemmän ansaitseville. Terveyspoliittisessa mielessä terveyden tasa-arvoon pyrkiminen on keskeinen asia. Vähän koulutetut ja vähemmän ansaitsevat tupakoivat edelleen selvästi enemmän kuin korkean koulutuksen saaneet. Tupakan hinnan nostamisen on todettu vähentävän eniten vähän ansaitsevien ja nuorten tupakan käyttöä. Siten veronkorotusten voidaan nähdä edistävän terveyden tasa-arvoa.

Antero Heloma

5.10.2017

Tupakan nikotiini on voimakkaasti riippuvuutta aiheuttava aine, ja tupakoinnin lopettaminen voi siksi monille olla hyvin vaikeaa tupakan hinnasta riippumatta. Tämä johtaa siihen, että tupakkaa ostetaan tinkimällä muusta kulutuksesta. Tämän takia tupakkapolitiikassa tarvitaan tupakkalain ja tupakkaveron korotusten lisäksi nykyistä selvästi parempaa ja laajempaa tukea tupakoinnin lopettamiseen.

Euroopan tupakoinnin vähentämisasteikolla (European Tobacco Control Scale) Suomi on saanut heikot pisteet erityisesti tupakoinnin lopettamisen tuesta ja tupakoinnin vähentämiseen tähtäävästä kampanjoinnista.

Lainmuutoksen nopea voimaan tuleminen on tärkeää erityisesti sikarien veron korjaamisen takia ja koska verovelvolliset veroteknisistä syistä yleensä luovuttavat kulutukseen suuret määrät tupakkatuotteita juuri ennen veronkorotusta, jolloin korotukset näkyvät tupakan hinnassa vasta pitkällä viiveellä.

Pääjohtaja Juhani Eskola

Johtaja Terhi Kilpi